

O teorii a praxi v právu

eFocus

Z řady projevů různých právníků v České republice by se mohlo zdát, že u nás existují dva rozdílné právní systémy: právo praktické a právo teoretické. Některá řešení se odmítají s poukazem, že jsou příliš teoretická. V jedné diskusi o teorii příčinné souvislosti dokonce zaznělo: „to je teorie, podle toho my nesoudíme“. Často slyšíme, že něco je jen teorie, ale praxe je přeci zcela jiná. Naproti tomu některé prakticky relevantní problémy bývají občas na akademické půdě ignorovány s tím, že jde právě „jen“ o praktický problém. Jednomu zájemci o doktorské studium nebyla jako téma disertační práce doporučena problematika pojistného práva, neboť se údajně jedná o téma málo vědecké. Je však vztah praxe a teorie v právu skutečně takto antagonistický?

Používání slov teorie a teoretický není v žádném případě jednoznačné. Snad nejtriviálněji působí spojení teorie s učením se textů právních předpisů, zatímco praxe s jejich aplikací. Toto rozlišování je pravděpodobně zvládnutá dědictví normativní teorie, která omezovala teoretické poznání platného práva na poznání jeho jazykového významu. Tento dojem o významu teorie mohl být utvrzován i způsobem výuky na právnických fakultách, které se dříve často ve vztahu k pozitivnímu právu omezoval jen na znalost ustanovení právních předpisů. Měla-li by být teorie takto chápána, pak by bylo opovržení, které se jí někdy v právní praxi dostává, zcela zasloužené.

Jindy je však přívlastkem „teoretický“ označováno i řešení navýsost praktických problémů. Zpravidla toto hodnocení není míněno jako pochvala, nýbrž naopak jako negativní kritika. Co má tedy na mysli praktický právník, který odmítá určité řešení pro jeho přílišnou teoretičnost? Domnívám se, že se tím často vyjadřuje, že jde o řešení, které je prostě jen složité. S tímto přístupem je spojena naše touha po jednoduchých řešeních: zákon jako kuchařka. Může však být právo v moderní společnosti vůbec jednoduché? Složitosti života odpovídá složitost právní úpravy. Právo musí rozumně normovat rozmanité životní situace. Přitom vytváří určitá schémata, do kterých pak tyto životní situace zařazuje. Čím jsou tato schémata jednodušší, méně diferencovaná, tím více se právo vzdaluje reálnému životu. Čím více naopak právo zvláště upravuje jednotlivé životní situace, tím se stává složitější a méně přehledné. Je nesmírně obtížnou úlohou jak legislativy, tak i právní dogmatiky najít v této otázce správnou míru. Přílišná diferenciací vede ke zbytečně komplikované kazuistice, její nedostatek pak k příliš paušálním řešením. Jedno je však, myslím, jasné: představa jednoduchého právního řádu, zejména pak soukromého práva, je při současné složitosti a komplexnosti života iluzorní. „Kuchařkovité“ právo již neobstojí; domnívám se dokonce, že neobstálo ani předtím, a to přinejmenším za posledních několik set let. Hledejme řešení, která jsou co nejjednodušší, avšak jen do té míry, aby neznásilňovala skutečný život.

Jako teoretické je také označováno řešení, které není akceptováno v soudní rozhodovací praxi. Právo však může žít a vzkvétat jedině v diskursu. Soudní praxe potřebuje kritický pohled, jen tak se může sama zdokonalovat. To, že nějaké řešení neobstojí dnes, neznamená, že nepřeváží zítra. A i kdyby se nakonec ukázalo jako nesprávné, argumentace proti němu přispěje k posílení dosavadního přístupu. Přehlížení určitého řešení jen proto, že se odchyluje od dosud panující soudní praxe, je proto krátkozraké.

Jaký je tedy vztah teorie a praxe v právu? Není právo praktické a právo teoretické, nýbrž právo je

praktické i teoretické. Právo je disciplína, která teoreticky korektně řeší praktické problémy. Právní praxe, která neřeší své problémy v souladu s pravidly svého oboru, tj. teoreticky korektně, je pouhé rutinérství. Teorie, která ignoruje praktické problémy, pak jen staví vzdušné zámky a náleží jí zasloužený posměch.

JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M.,

Of Counsel

Havel, Holásek & Partners s.r.o., advokátní kancelář

Názor byl publikován v rámci vydání EPRAVO.CZ Digital - červen 2015.

EPRAVO.CZ Digital si můžete stáhnout ZDARMA na App Store a Google Play, a to přímo z Vašeho tabletu či chytrého telefonu. Pokud máte již aplikaci staženou, postačí si stáhnout pouze nové vydání. Využít můžete také webový archiv starších čísel na adrese tablet.epravo.cz.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #12: Skrytá slabina úspěchu: zakladatelský paradox v řízení bohatství](#)
- [Prémiový rezidenční komplex Bakers Court přináší na realitní trh komfortní bydlení s 5* službami](#)
- [ESG Simple jako praktická opora pro ESG reporting malých a středních podniků](#)
- [Partner BBH Tomáš Sedláček obdržel prestižní ocenění „Lawyer of the Year“ na IFLR Europe Awards 2026 v Londýně](#)
- [LEAGLE.ONE: Kdo pomůže dětem vybrat správnou cestu, když dnešní profese zítra nemusí existovat?](#)
- [Jindřich Fuka novým advokátem Aegis Law](#)
- [LEAGLE.ONE: Advokacie po nástupu AI: Kdo se přizpůsobí, získá náskok. Kdo ne, může zůstat pozadu](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Český Deloitte Legal posiluje: Jiřina Procházková jmenována CE partnerkou](#)
- [V lednu přišel šok. Ze seznamu zmizely tisíce soudních překladatelů](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #11: Mezigenerační převod majetku: Největší chyba je neudělat nic](#)